

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*
Guidelines for Developing Academic Leadership of School Administrators
in the Digital Era under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

วิไลรัตน์ นนท์ตรี และวานิช ประเสริฐพร

Wilairat Nontree and Vanich Prasertphorn

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: laiwilairat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ จำนวน 97 คน และครูวิชาการ จำนวน 117 คน รวมทั้งสิ้น 214 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาร์โร ยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยลำดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก การนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย การกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทาย การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก และการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

*ได้รับบทความ: 17 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 8 ธันวาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 16 ธันวาคม 2568

Received: April 17, 2025; Revised: December 8, 2025; Accepted: December 16, 2025

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 6 ด้าน รวม 30 แนวทาง โดยแต่ละด้านมี 5 แนวทาง ครอบคลุมการพัฒนาสื่อนวัตกรรม การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก การนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย การกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทาย การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก และการบริหารจัดการหลักสูตรให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the current conditions, desirable conditions, and necessary needs for developing the academic leadership of school administrators in the digital era, and 2) to propose guidelines for developing academic leadership in the digital era. This study employed a mixed-methods research design. The sample consisted of 97 school administrators and deputy administrators in charge of academic affairs, and 117 academic teachers, totaling 214 participants, determined using Taro Yamane's formula. The research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.95 and a semi-structured interview. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNI), and descriptive content analysis.

The research findings revealed that:

1. The overall current level of academic leadership in the digital era was high, while the desirable level was at the highest level. The priority needs were ranked as follows: development of innovative media and technology-based learning resources, creation of a positive learning environment, diversified educational supervision, setting challenging missions and goals, proactive teaching and learning management, and curriculum management responsive to change.

2. The guidelines for developing academic leadership of school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 comprised six aspects with a total of 30 strategies, five strategies for each aspect. These guidelines encompassed innovative media development, positive learning environments, diverse supervision

approaches, challenging mission setting, proactive instructional management, and curriculum management aligned with ongoing changes in the digital era.

Keywords: Development guidelines; Academic leadership in the Digital Era; School administrators

1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และโครงสร้างสังคม อันเป็นผลมาจากการปฏิวัติดิจิทัล อุตสาหกรรม 4.0 และความต้องการทักษะแห่งอนาคต ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อระบบการศึกษาไทยที่จำเป็นต้องเร่งยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 4) การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในทุกกระดับ ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวกและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครูและนักเรียน (จิณฉวีตร ปะโคทัง, 2561) รวมทั้งสามารถนำพาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปรับตัวและใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 5 พบว่ายังมีความท้าทายด้านภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลในหลายมิติ ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากความแตกต่างด้านทักษะดิจิทัลระหว่างผู้บริหารและครู 2) การนิเทศภายในสถานศึกษายังขาดความหลากหลายและยังไม่เชื่อมโยงกับนโยบายด้านดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม 3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่ถูกบูรณาการร่วมกับการใช้สื่อดิจิทัลอย่างเหมาะสม และ 4) หลายสถานศึกษายังขาดทิศทางการใช้ข้อมูลดิจิทัลเพื่อกำหนดเป้าหมายเชิงวิชาการและวางแผนพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่มีความจำเป็นในการได้รับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัลและบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาโดยเฉพาะ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบททั่วไป หรือมุ่งเน้นเชิงทฤษฎีเป็นหลัก ขณะที่งานวิจัยที่ศึกษาสภาพจริง ความต้องการจำเป็น และการพัฒนาแนวทางเชิงพื้นที่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยตรงยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อใช้เป็นฐานในการออกแบบแนวทางพัฒนาผู้บริหารให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และทิศทางการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล

ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามเป้าหมายของหลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวนโรงเรียน 253 แห่ง ประกอบด้วยผู้บริหารและรองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ จำนวน 208 คน ครูวิชาการ จำนวน 253 คน รวมทั้งสิ้น 461 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากโรงเรียน 253 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 214 คน จำแนกเป็นผู้บริหารและรองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ จำนวน 97 คน และครูวิชาการ จำนวน 117 คน
2. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย ระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ปัจจุบันประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยมีเนื้อหา เป็นองค์ประกอบ 6 ด้าน

5. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถามแบบฉบับร่างให้ครอบคลุมเนื้อหา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งมี 6 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การบริหารจัดการหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ด้านที่ 3 การกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ทำหาย ด้านที่ 4 การนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย ด้านที่ 5 การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก ด้านที่ 6 การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี 3) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้น ซึ่งพบว่ามีความค่าเท่ากับ 0.97 ทุกข้อ 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง 5) หาคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) ผู้วิจัยดำเนินการนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย จากต้นสังกัด ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแวง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ครอนบาค (Alpha Coefficient Cronbach) ใช้เกณฑ์พิจารณาแบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.95 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 6) นำผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบเพื่อพิจารณาความถูกต้องและปรับแก้ตามคำแนะนำ และจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากต้นสังกัดถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 5 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการกรอกแบบสอบถามโดยใช้ Google Form และได้รับผลการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา 2) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จากกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้ 1.1) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอ เป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง 1.2) ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการนำคะแนนจาก แบบสอบถามตอนต้นที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และนำค่ามาแปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ศึกษากำหนดในการตัดสินใจการบริหารงานวิชาการ โดยยึดเกณฑ์ตามความหมายของดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในตอนต้นที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยการคำนวณ PNI (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)
$$PNI (Modified) = (I-D)/D$$

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา IOC ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น PNI (Modified) 2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ได้แก่ ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ การวิเคราะห์เชิงข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก ด้านการนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทาย และด้านที่มีการปฏิบัติน้อย ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก ด้านการนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทาย และด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย รองลงมา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทาย และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยสรุปได้ 6 ด้าน 30 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การนิเทศที่เน้นการให้คำปรึกษาเชิงวิชาการ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างมีคุณภาพและไม่กดดัน 2) การให้คำแนะนำแบบตัวต่อตัว สร้างความไว้วางใจและทำให้การแก้ไขปัญหาการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) การนิเทศที่มีระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน ช่วยพัฒนาครูทั้งในระดับรายบุคคลและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวม 4) การติดตามผลหลังการนิเทศ มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงและยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลจริง 5) ความใกล้ชิดและความเข้าใจในบริบทของครู ทำให้ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างตรงจุดและเกิดผลลัพธ์ที่ดี

2.2 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยโดยผู้บริหาร ช่วยเพิ่มช่องทางการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมสื่อนวัตกรรม ที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล 3) การจัดหาเทคโนโลยีและทรัพยากรที่เหมาะสม ทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงได้ทุกคน 4) บทบาทของผู้บริหารในการสร้างเครือข่ายหรือความร่วมมือ ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง 5) การสนับสนุนและอบรมครูในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา ช่วยยกระดับคุณภาพการสอนและการเรียนรู้

2.3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของครู ในการพัฒนาหลักสูตรช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) บทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนและสื่อสารกับครู มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) การปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และเกิดความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง 4) การนำข้อมูลจากชุมชนและการประเมินผลการเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว 5) การบริหารหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ ช่วยกำหนดทิศทางการสอนที่ชัดเจน และสามารถประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวก มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ช่วยให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตรและส่งเสริมการเรียนรู้ 2) การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ส่งผลต่อการเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมในห้องเรียน 3) การจัดการความขัดแย้งในห้องเรียนอย่างเหมาะสม ช่วยรักษาบรรยากาศให้สงบและปลอดภัยสำหรับทุกคน 4) ผู้บริหารที่สนับสนุนให้ครูฟังและเข้าใจนักเรียน สร้างแรงจูงใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 5) บรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกเกิดจากการบริหารที่เน้นความสมดุลระหว่างวินัย ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วม

2.5 ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทาย มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารที่มีความยืดหยุ่นในการปรับภารกิจและเป้าหมายตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง ช่วยให้โรงเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การบริหารที่ยืดหยุ่นแต่ไม่หลุดจากเป้าหมายหลัก ทำให้สามารถรักษาทิศทางของโรงเรียนได้แม้ในช่วงเปลี่ยนแปลงหรือวิกฤต 3) การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน 4) การสื่อสารเป้าหมายอย่างชัดเจนและทั่วถึงทุกระดับในองค์กร ช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกันและลดความขัดแย้งในการทำงาน 5) เป้าหมายที่ชัดเจนและมีการอธิบายอย่างเหมาะสม จะกระตุ้นให้บุคลากรเข้าใจความสำคัญและตั้งใจทำงานให้บรรลุผล

2.6 ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ผ่านการมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง 2) การส่งเสริมการแก้ปัญหาจริงในห้องเรียนช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ ของผู้เรียน 3) บรรยากาศการเรียนรู้

ที่สนุกและน่าสนใจเป็นผลมาจากการบริหารที่ส่งเสริมกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกแห่งความจริง 5) ผู้บริหารที่สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้หลากหลายและตรงกับผู้เรียน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถอภิปรายได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ให้ความสำคัญกับบทบาทการกำหนดทิศทางและการขับเคลื่อนหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทการศึกษายุคดิจิทัล ผู้วิจัยเห็นว่า ผลที่ปรากฏในระดับมากดังกล่าว แสดงถึงความตื่นตัวของผู้บริหารในการปรับบทบาทจากผู้บริหารเชิงธุรการ ไปสู่ผู้นำเชิงวิชาการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะจำเป็นต่อโลกอนาคต อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารหลักสูตรจะอยู่ในระดับสูง แต่การนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนยังคงเป็นประเด็นที่ต้องการการเสริมพลังเพิ่มเติม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของอารยา วิชาวาสดี (2567) และศิริวัฒน์ สุนทรงามทวีเลิศ (2566) ที่พบว่า ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่ผู้บริหารให้ความสำคัญสูงสุด สะท้อนว่าการบริหารหลักสูตรเป็นแกนกลางของภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกมีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุดเมื่อเทียบเชิงลำดับชี้ให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างการวางแผนเชิงนโยบายกับการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านความพร้อมของครู การสนับสนุนเชิงระบบ หรือการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ยังไม่ทั่วถึง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยังคงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารและครุมีวิสัยทัศน์ร่วมกันว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในอนาคตต้องมุ่งเน้นการบริหารหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียนและชุมชน ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่ค้นพบระหว่างสภาพปัจจุบันที่อยู่ในระดับมากกับสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด สะท้อนระยะห่างของการพัฒนาที่ยังต้องอาศัยการเสริมสร้างศักยภาพเชิงระบบ

ทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการออกแบบหลักสูตร การเชื่อมโยงหลักสูตรกับบริบทอาชีพ ในอนาคต และการพัฒนาครูให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ งานวิจัยของสรรเพชญ ไตรรงค์ (2564) และปวีณา บุทธิจักร (2564) ที่ชี้ว่าการพัฒนาหลักสูตรและการ จัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารในการยกระดับงานวิชาการ โดยเฉพาะการสร้าง ความพร้อมให้ครูสามารถนำนโยบายและหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้จริง ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทาง วิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและแหล่ง เรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี รองลงมาคือด้านการนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย และด้านอื่น ๆ ตามลำดับ ขณะที่ ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกมีความต้องการจำเป็นต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับเชิงลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า ผลดังกล่าวสะท้อนบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในฐานะเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ในการยกระดับคุณภาพ การศึกษา มากกว่าการเป็นเพียงสื่อประกอบการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลจึง เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนทั้งการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ ตลอดจนการบริหารจัดการสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) ที่เสนอว่าการพัฒนา ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องควบคู่กับการเสริมสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและ นวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการพัฒนาแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถจัดเป็น 6 ด้าน รวม 30 แนวทาง โดยด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีมีระดับความต้องการสูงสุด ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นตอบ โจทย์ปัญหาและบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางทั้ง 6 ด้าน มิได้เป็นเพียงรายการ กิจกรรม แต่เป็นชุดข้อเสนอเชิงระบบที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบาย การบริหารหลักสูตร การนิเทศ การพัฒนาครู ไปจนถึงการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน หากนำไปใช้ควบคู่กับการสนับสนุนเชิงนโยบาย และการติดตามอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความ เข้มแข็งและยั่งยืน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานของอรรชญา ปะภาวะเต (2564) และณัฐธิดา ทิศาภาค (2566) ที่เน้นว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลต้องประกอบด้วยวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี การสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกมีระดับการปฏิบัติอยู่ใน ลำดับต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการ

สอนเชิงรุกอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของครูในการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม รวมถึงการพัฒนากระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก สะท้อนว่าผู้บริหารและครูมุ่งหวังให้สถานศึกษาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษา ยุคใหม่ ดังนั้น ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างความเข้าใจร่วมกัน กำหนดทิศทาง การพัฒนาที่ชัดเจน และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนจากรูปแบบ เน้นการถ่ายทอดความรู้ ไปสู่รูปแบบที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชัดเจน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อนวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ดิจิทัล และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัย ควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากร ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเพิ่มโอกาสและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ในยุคดิจิทัล

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ดิจิทัลประกอบด้วย 6 ด้าน รวม 30 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปใช้เป็น กรอบในการพัฒนาตนเองและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยควรพิจารณาปรับใช้ให้สอดคล้อง กับบริบท ความพร้อม และทรัพยากรของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถาน ศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และเขตพื้นที่การ ศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลและขยายขอบเขตองค์ความรู้ให้ครอบคลุมบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

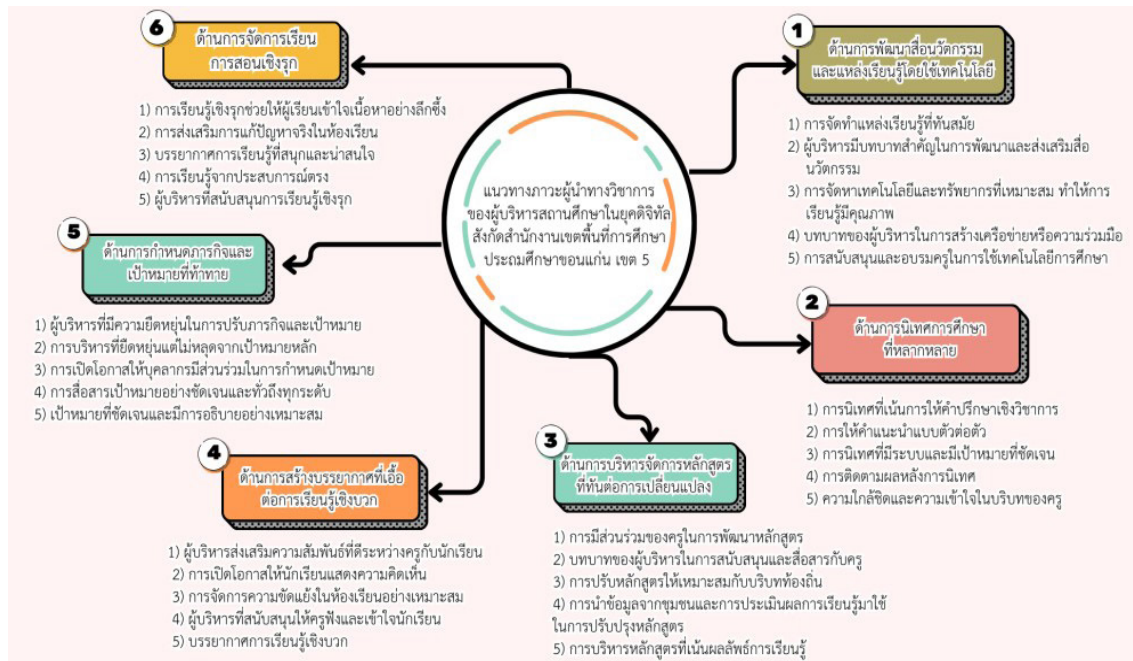
2.2 ควรมีการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อทดสอบและปรับปรุงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถาน ศึกษาในยุคดิจิทัลให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในระดับสถาน ศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมิได้เป็นเพียงบทบาทด้านการกำกับดูแลทางวิชาการเท่านั้น หากแต่เป็น ภาวะผู้นำเชิงระบบ ที่ต้องบูรณาการการบริหารจัดการ หลักสูตร เทคโนโลยี การนิเทศ และการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ได้เป็น 6 ด้าน รวม 30 แนวทาง ซึ่งสะท้อนโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นแกนหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ทำหน้าที่เป็นฐานสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การเข้าถึงองค์ความรู้ และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2) ด้านการนิเทศการศึกษาที่หลากหลายมุ่งเน้นการนิเทศเชิงพัฒนา การให้คำปรึกษา และการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูและยกระดับคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสะท้อนบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำเชิงวิชาการที่สามารถกำหนดทิศทาง พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทสังคม เทคโนโลยี และสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 4) ด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงบวกเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ความไว้วางใจ และการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากร 5) ด้านการกำหนดภารกิจและเป้าหมายที่ท้าทายทำหน้าที่กำหนดทิศทางและแรงขับเคลื่อนเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างความมุ่งมั่นร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเป็นผลลัพธ์ปลายทางของภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่สะท้อนความสามารถของผู้บริหารในการขับเคลื่อนนโยบายและแนวคิดไปสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสังเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยเสนอว่า องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถอธิบายภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ในลักษณะของระบบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านโครงสร้าง (หลักสูตรและเป้าหมาย) กระบวนการ (การนิเทศและการบริหารจัดการ) และเครื่องมือสนับสนุน (เทคโนโลยีและนวัตกรรม) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ณัฐธิดา ทิศาภาค. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครศรีเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

ปวีณา บุทธิจักร. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ศิริวัฒน์ สุนทรงามทวีเลิศ. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อ
ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มเครือข่ายแบบบูรณาการศิษรภูมิ 2 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- สรรเพชญ ไตรรงค์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ
บริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (วิทยานิพนธ์ครุ
ศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: กระทรวง
ศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ออรญา ปะภาวะเต. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต).
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อารยา วิชาสวัสดิ์. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดหนองคาย. (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). อุตรธานี: วิทยาลัยสันตพล.